

บทที่ 8

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์ในการทำวิจัยอยู่สามประการคือ 1. เพื่อศึกษาอุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อ 2. เพื่อศึกษาการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่สำคัญของการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ การวิจัยใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ เมื่อได้ข้อมูลได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับอุดมการณ์ แนวคิดการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ และแนวคิดเงื่อนไขปัจจัย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

อุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อ

ในการวิจัยครั้งนี้อุดมการณ์ประกอบด้วยอุดมการณ์ 3 ลักษณะคือ อุดมการณ์อำนาจ อุดมการณ์ในการจัดการทรัพยากร อุดมการณ์ในการรวมตัวกัน สามัคคีและความเป็นคนจีน ดังนี้

ความเชื่อที่เกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ

ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ได้แก่ ความเชื่อเรื่องบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องเจ้าที่หรือเทวดาอารักษ์ ความเชื่อเรื่องผีไม่มีญาติ ความคิดความเชื่อเรื่องนรก ความคิดความเชื่อเรื่องของพุทธศาสนาหายานหรือเจ้าแม่กวนอิม ความเชื่อเหล่านี้สะท้อนถึงอุดมการณ์อำนาจในการควบคุมสังคมให้ปฏิบัติตามสิ่งที่บรรพบุรุษได้อบรมสั่งสอน

ความเชื่อที่เกี่ยวกับธรรมชาติ

อุดมการณ์ว่าด้วยธรรมชาติคือ ความเชื่อเรื่องฮวงจุ้ยหรือเฟิงสุ่ย อันเป็นการจัดการบ้านเรือนและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติ ความเชื่อนี้สะท้อนถึงความมีอำนาจของธรรมชาติที่จะมีผลต่อชีวิตคน

คุณค่าทางสังคม

คุณค่าทางสังคมของชาวจีนฮ่อเป็นเรื่องของความกตัญญู การให้คุณค่ากับความมั่งคั่งและความเป็นชาติจีน ได้แก่ การให้คุณค่ากับการเรียนและใช้ภาษาจีน การให้คุณค่า

กับการไปทำงานที่ได้เห็น และการให้คุณค่ากับการรวมหมู่ในพิธีกรรม คุณค่าทางสังคมทั้งหมดนี้ สะท้อนถึงอุดมการณ์ในการรวมหมู่ ความสามัคคี และความเป็นคนจีน

การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อ

การผลิตซ้ำอุดมการณ์ด้านสิ่งเหนือธรรมชาติ

พิธีกรรมตรุษจีนและพิธีกรรมไหว้บรรพบุรุษประจำวันผลิตซ้ำความเชื่อในบรรพบุรุษและเจ้าที่ พิธีกรรมไหว้เจ้าแม่กวนอิม ผลิตซ้ำทางอุดมการณ์พุทธศาสนาหายาน ส่วนพิธีกรรมสารทจีนผลิตซ้ำความเชื่อเรื่องโลกหลังความตาย ได้แก่ ผีไม่มีญาติและนรก ทั้งหมดสืบสานความสัมพันธ์กับสิ่งเหนือธรรมชาติด้วยกลไกคือ ครอบครัวและชุมชน และวิธีการใช้พิธีกรรมเป็นสื่อด้วยการรวมตัวกันในพิธีกรรม สิ่งเหล่านี้สะท้อนอุดมการณ์อำนาจในการควบคุมพฤติกรรมของชุมชนในการรวมตัวกันและควบคุมการใช้ทรัพยากรให้คนใช้ได้ร่วมกัน

การผลิตซ้ำอุดมการณ์ด้านธรรมชาติ

พิธีกรรมฝังศพและการจัดพื้นที่อยู่อาศัยตามแนวคิดเฟิงสุ่ย เป็นความเชื่อที่สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับธรรมชาติ

การผลิตซ้ำอุดมการณ์ทางสังคม

พิธีกรรมงานศพและการอบรมสั่งสอนเรื่องความกตัญญู เป็นการผลิตซ้ำคุณค่าความกตัญญู พิธีกรรมตรุษจีนและพิธีกรรมประจำวันเป็นการผลิตซ้ำคุณค่าความร่ำรวย พิธีกรรมไหว้พระจันทร์ การรักในการเรียนภาษาจีน การรวมหมู่ในพิธีกรรม สะท้อนถึงอุดมการณ์ในการรวมตัวกัน ความสามัคคีและความเป็นคนจีน

เจื่อนไช บัจจัย ที่ตอบปัญหานี้ประกอบด้วยเจื่อนไชภายนอกและเจื่อนไชภายใน พบว่า

เจื่อนไช บัจจัย ภายในของการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ ได้แก่ ครอบครัวและชุมชนได้ผลิตซ้ำทางอุดมการณ์อย่างสม่ำเสมอ ทำให้อุดมการณ์ยังคงดำรงอยู่ เจื่อนไชบัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ ได้แก่ การสนับสนุนจากได้หวัน และนโยบายของรัฐบาลไทยยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม

อภิปรายผล

การอภิปรายของผู้วิจัยในตอนแรกจะเป็นเรื่องการอภิปรายเรื่องการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อที่ผ่านความเชื่อและการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เป็นการรักษาอุดมการณ์อำนาจหรือเป็นการรักษากฎเกณฑ์ของสังคมไว้ เพื่อควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้อยู่อย่างสงบสุขและคนกับธรรมชาติให้อยู่ร่วมกันเป็นประเด็นแรก ส่วนประเด็นที่สอง ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้วยการช่วงชิงทางวัฒนธรรม ซึ่งมีอยู่สามประเด็นคือ การช่วงชิงการสร้างความหมาย การช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรมผ่านรัฐในหมู่บ้าน ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรม ส่วนประเด็นที่สามคือ การช่วงชิงพื้นที่ทางวัฒนธรรม ดังที่จะอภิปรายต่อไป

ประเด็นอภิปรายประเด็นแรกเรื่องอุดมการณ์อำนาจ

ประเด็นแรกที่จะอภิปรายคือ ที่มาของอำนาจเพื่อที่จะเข้าใจอุดมการณ์อำนาจได้ชัดเจน อำนาจคือ ศักยภาพที่จะทำให้บุคคลกระทำหรือดเว้นการกระทำ โดยอำนาจมีที่มาอยู่สองประการคือ อำนาจที่มาจากความรุนแรงต่าง ๆ ได้แก่ การใช้อาวุธปราบปราม เป็นอำนาจที่ทำให้ชุมชนหรือสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามประสงค์ของผู้ใช้อำนาจ อำนาจประการที่สอง ได้แก่ อำนาจที่เกิดจากความรู้ ได้แก่ กฎหมาย ความรู้ ความเชื่อ วิชาการต่าง ๆ

อำนาจประการแรก ผู้วิจัยจะไม่กล่าวถึงมากนัก แต่จะอภิปรายอำนาจประการที่สองซึ่งชาวบ้านสามารถสร้างได้ เช่นความเชื่อต่าง ๆ เพื่อใช้ควบคุมพฤติกรรมของชุมชน เป็นอำนาจในการควบคุมวิถีชีวิตตนเอง

อุดมการณ์สามประการของชาวจีนฮ่อ ได้แก่ อุดมการณ์อำนาจที่มาจากความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบรรพบุรุษ เจ้าที่ ผีไม่มีญาติ เป็นต้น ประการที่สอง อุดมการณ์ในการจัดการทรัพยากร ได้แก่ ความเชื่อเรื่องเฟิงสุ่ย เป็นความเชื่อในการจัดการพื้นที่ไม่ว่าพื้นที่ในบ้าน นอกบ้าน ที่ฝั่งศพ หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นภูมิปัญญาหรือองค์ความรู้ที่มีอำนาจในการบงการผู้คนให้ปฏิบัติตามความเชื่อ ซึ่งทำให้อยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสงบสุข ประการที่สามคือ อุดมการณ์ในการรวมหมู่ ความสามัคคี ความเป็นคนจีน นั้น เป็นการจัดการสัมพันธ์ภายในของชาวจีนฮ่อ ซึ่งมาจากการอบรมสั่งสอนและพิธีกรรมทำให้เกิดพฤติกรรมในการรวมตัวกันเป็นอำนาจที่มาสร้างความรู้และสืบทอดกันมา

การรักษากฎเกณฑ์ภายใน เช่น กฎเกณฑ์ที่จะต้องกตัญญูต่อพ่อแม่และครอบครัว กฎเกณฑ์ที่จะต้องสืบทอดประเพณี วัฒนธรรม ทำให้เกิดการรวมตัวกันเป็นพลังทางสังคมที่รู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน อาศัยสัญลักษณ์อย่างเดียวกันในการดำรงอยู่ของชุมชน

อำนาจที่มาจากความรู้ ความเชื่อเหล่านี้ มาจากความคิดที่ว่าอำนาจไม่ได้กระจุกในจุดศูนย์กลางแต่เพียงอย่างเดียว แต่อำนาจนั้นกระจัดกระจายกัน ซึ่งจะสังเกตจากความสัมพันธ์ทางอำนาจที่อยู่รอบ ๆ ตัวเรา ตลอดจนความรู้ต่าง ๆ ที่จัดสอนกันในสถาบันต่าง ๆ อยู่ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของอำนาจที่มาจากความรู้ ซึ่งจะสามารถสร้างอย่างไรก็ได้ โดยมีจุดประสงค์เพื่อจะแสดงความสัมพันธ์ทางอำนาจ ยกตัวอย่างเช่น การถกเถียงทางปรัชญา ซึ่งในสมัยก่อนที่เพลโตได้นำเสนอทฤษฎีว่าด้วยจิตมีอย่างเดียว แต่ก็มีนักปรัชญาที่เชื่อเรื่องวัตถุนิยมก็ถกเถียงกันมาและสร้างแนวคิดทฤษฎีเพื่อสนับสนุนแนวคิดของตนเอง จนถึงปัจจุบันมีการช่วงชิงในคำอธิบายเพื่อให้คนยอมรับทฤษฎีของตนเอง ยกตัวอย่างเรื่องของการพัฒนาด้วยการกู้เงินอย่างมีเงื่อนไข ฝ่ายหนึ่งซึ่งสร้างทฤษฎีและองค์ความรู้ตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์ทุนนิยม ก็เชื่อว่าวิธีนี้จะทำให้หลุดพ้นจากความยากจน โดยการสร้างทุกอย่างจะมีต้นทุนแม้แต่ค่าใช้จ่ายในทางการเกษตรก็ต้องจ่ายค่าน้ำจึงจะเป็นธรรม การสร้างความรู้อีกกระแสหนึ่งก็จะอธิบายว่า การกู้เงินอย่างมีเงื่อนไขทำให้ประเทศต้องเป็นทาสเงินกู้ ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ การที่นำเอาเงินมาลงทุนให้เกิดกำไรในกิจการที่เป็นสาธารณะเช่นน้ำในทางการเกษตร ทำให้ต้นทุนสูงขึ้น และเกิดการล่มสลายของเกษตรกร ดังนั้นแสดงให้เห็นว่า การสร้างความรู้ทั้งสองทางนั้นมีจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกัน การสร้างความรู้ของนักเศรษฐศาสตร์นั้น มีจุดมุ่งหมายที่เจ้าหน้าที่มีอำนาจได้รับประโยชน์มากที่สุด ส่วนการสร้างองค์ความรู้ที่สองนั้น มีจุดมุ่งหมายที่ต่อสู้เพื่อคนไร้อำนาจทั้งหลาย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ เป็นการแย่งชิงกันสร้างความจริงผ่านการใช้อำนาจในการสร้างความรู้

การศึกษาเรื่องอุดมการณ์อำนาจนั้น อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2530) ได้นำเสนอเรื่องของอุดมการณ์อำนาจในการวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทยแนวเศรษฐศาสตร์การเมือง ไว้ว่า

“...การศึกษาวัฒนธรรมในแง่อุดมการณ์อำนาจ ทำให้รู้ว่าอำนาจนั้นสร้างขึ้นมาหลายทาง ไม่ใช่เพียงทางที่รัฐพยายามจะนิยามด้านเดียว เพราะหากเป็นเช่นนั้นจะทำให้ผู้คนรู้สึกไร้อำนาจ ด้วยเหตุนี้ อุดมการณ์ของอำนาจจึงไม่ได้มีความหมายถึงอำนาจเศรษฐกิจการเมือง แต่ภายในชุมชนหนึ่งจะเห็นที่มาของพลังอำนาจอื่น ๆ เช่น พลังอำนาจของผีบรรพบุรุษ

ผีฝ่าย หรือผีอารักษ์ป่า อารักษ์บ้าน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นอุดมการณ์อำนาจเพราะแสดงพลังของชุมชน.... อุดมการณ์อำนาจนั้นจึงมีแง่มุมทางศีลธรรมที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้คนในชุมชนให้รู้ว่าเขายังมีอำนาจที่จะควบคุมชีวิตเขาบางส่วนอยู่ ความสำนึกเช่นนี้มีพลังที่อาจนำไปสู่การต่อสู้เพื่อปกป้องทรัพยากรของชุมชน...อุดมการณ์อำนาจจึงไม่ใช่วัฒนธรรมอุดมคติแต่เป็นวัฒนธรรมในการต่อสู้เพื่อเปลี่ยนแปลง และสร้างความเป็นธรรมในสังคม หรืออีกนัยหนึ่งก็คือวัฒนธรรมหรืออุดมการณ์อำนาจเป็นภาษาของการต่อสู้เพื่อต่อต้านการครอบงำ ผู้ถูกครอบงำจะไร้อำนาจขณะที่ต่อต้านการครอบงำในตัวเองก็คือ อำนาจ..."

จากการศึกษาของ อานันท์ ช้างต้น สามารถอธิบายวัฒนธรรมของชาวจีนฮั่นนั้นเป็นการสร้างอำนาจเพื่อให้เกิดการรวมตัวกันภายใน เพื่อเอาพลังภายในนี้ไปต่อสู้กับพลังภายนอกที่พยายามครอบงำ ดังการอภิปรายประเด็นที่สองและประเด็นที่สาม ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่สอง อภิปรายการช่วงชิงการสร้าง ความหมาย

อุดมการณ์ชาวจีนฮั่นนั้น เป็นการสร้างหรือนิยามความหมายที่มาจากวัฒนธรรมเดิม เช่น การพัฒนาและการพึ่งพาตนเอง การเรียนภาษาจีน การพูดภาษาจีน นั้น มีความหมายถึงอำนาจที่จะรักษาความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองที่กำหนดความเป็นไทยในมิติของตนเอง ระบบของการสร้างความหมายนั้นจะสร้างตามความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อสร้างความหมายเสร็จก็บังคับให้เกิดผลทางปฏิบัติ การสร้างอัตลักษณ์เช่นนี้เป็นการใช้อำนาจที่เกิดจากความรู้นั้นไปควบคุมกลุ่มหรือประเภทที่ดีกว่า (ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2528)

ยกตัวอย่างเปรียบเทียบความหมายที่รัฐได้สร้างขึ้นนั้น เช่น ความหมายของคำว่า ชาวเขา นั้นเป็นการสร้างความหมายที่จะจัดประเภทของคนที่อยู่ในประเทศว่าเป็นคนอื่น นอกจากนั้นแล้ว การกำหนดตำแหน่งแห่งที่ของชาวเขาในสังคมไทย การสร้างของรัฐเพื่อจะจัดประเภทนั้นก็เพื่อที่จะควบคุมคนกลุ่มหนึ่งเป็นคนกลุ่มน้อย และจัดตำแหน่งแห่งที่ให้อยู่รอบชายขอบนอกของสังคมไทย (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2542) ชาวจีนฮั่นก็แทบจะไม่ได้แตกต่างกันกับการสร้างความหมายของรัฐว่าชาวเขา เพราะเป็นการจัดประเภทเพื่อที่จะควบคุมและตำแหน่งแห่งที่ในจักรวาลวิทยาของสังคมไทย ชาวจีนฮั่นก็ถูกจัดประเภทให้อยู่ชายขอบด้วยเช่นกัน

แต่ชาวจีนฮ้อก็ไม่ได้ตั้งรับปฏิบัติการเช่นนั้นอย่างเดียว การพยายามสร้างความเป็นไทย เช่น การพยายามสร้างอนุสาวรีย์ทหารผ่านศึกที่ไปรบที่เขาฉ้อ เขาย่า ในหมู่บ้านของเขาว่า ต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งในตำแหน่งที่สำคัญในสังคมไทย

การปฏิบัติการ คือ การนำเอาวัฒนธรรมไทยมาอยู่ได้วัฒนธรรมของตนเอง เช่น การไปร่วมงานของวัดไทยหรือร่วมกิจกรรมของโรงเรียนไทย เพื่อบ่งบอกว่าเป็นคนไทยตามความหมายของเขาที่จะกำหนดความหมายเอง ทำให้ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมไม่ให้สูญหายไป เพื่อยืนยันในอำนาจในการควบคุมวิถีชีวิตตนเองอยู่ (ทวิช จตุวรพฤกษ์, 2539)

การสร้างความหมายมาจากความเชื่อมั่นในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของตนเองว่า มีความถูกต้อง ดีกว่าวัฒนธรรมอื่น การสร้างความเป็นอิสระ ทำให้เกิดเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ที่จะถูกกำหนดและจัดประเภทของตนเองให้สามารถควบคุมวิถีชีวิตของตนเอง ในลักษณะของประชาสังคมได้ (ทวิช จตุวรพฤกษ์, 2539)

ชาวจีนฮ้อที่สามารถเข้ามาอยู่ประเทศไทยในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ก็เพราะมีการอ้างอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ได้รับการอ้างอิงจากสหรัฐอเมริกา ว่ามีความคิดที่ต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เป็นการนิยามความหมายว่าเป็นกองทัพประชาธิปไตยที่ต่อต้านคอมมิวนิสต์ เพื่อที่จะสร้างความชอบธรรมในการเข้ามาอยู่ในประเทศไทย เป็นการสร้างวาทกรรมที่สร้างอำนาจอย่างเสมอภาคกับรัฐบาลไทย

การสร้างความหมายที่สำคัญที่สุดคือ การไปรบที่เขาฉ้อเพื่อปราบปรามคอมมิวนิสต์ การที่สร้างวาทกรรมครั้งนี้มีความหมายถึงการแสดงตัวว่าเป็นคนไทยในนิยามของพวกเขาก็จะมีส่วนร่วมในความเป็นชาติคือ การสร้างอนุสาวรีย์ทหารผ่านศึกเขาฉ้อ ในบริเวณข้าง ๆ หมู่บ้าน เพื่อจะแสดงตำแหน่งแห่งที่สำคัญในพื้นที่ทางสังคม

ความหมายขึ้นมาเรียกพวกเขาว่า “จีนฮ้อ” ซึ่งเขาก็ไม่ได้ยอมรับว่าเขาเป็นชาวจีนฮ้อ เขาว่าเขาเป็นคนจีน และได้อธิบายว่าคำว่าจีนฮ้อเป็นคำอธิบายว่า เป็นคนป่าเถื่อน ไม่ได้เป็นคนอื่น แต่พวกเขาเป็นคนอื่น เหล่านี้เป็นการต่อสู้กันในเชิงการนิยามความหมายระหว่างรัฐกับชาวจีนฮ้อ

การใช้อำนาจจากความรู้ซึ่งดูเหมือนจะไม่รุนแรงทางกายภาพ คือความรู้เกี่ยวกับชาวเขาและชนกลุ่มน้อยโดยระบุว่าเขาเป็นนักค้ายาเสพติด เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติ ในร

ลักษณะที่เหมารวม เป็นการใช้อำนาจในการสร้างความรู้เพื่อจะตีตราจัดประเภทให้บุคคลเหล่านี้ อยู่ในบริเวณชายขอบของสังคม เป็นการช่วงชิงเพื่อแย่งยึดพื้นที่ทางสังคมโดยกระบวนการสร้าง องค์ความรู้ต่าง ๆ ก็มีอำนาจในเชิงจารีต ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษาเรื่องชนกลุ่มน้อยชาวเขา ก็มักจะนิยามความหมายที่สร้างความชอบธรรมในการผูกขาดการอธิบาย แต่นักวิจัยก็ต้องสร้าง วาทกรรมที่แสดงถึงพื้นที่ใหม่ทางสังคมที่จะอธิบาย เป็นการแย่งยึดพื้นที่ในการวิจัยเพื่อจะอธิบาย ในสิ่งที่เรียกว่าความจริง (ศิริรักษ์ ศิวารมย์, 2540)

การสร้างความหมายจะจัดประเภทและตีตรา สิ่งเหล่านี้เป็นอำนาจที่เคลื่อนไหวที่จะ ประทะประสานกัน ดังเช่น การสร้างคำของราชการเกี่ยวกับชื่อของไร่ที่ชาวเขาว่าเป็นไร่เลื่อนลอย แต่ชาวเขาอธิบายไร่ของเขาว่าเป็น ไร่หมุนเวียน คือหมุนเวียนกันปลูกไปเมื่อที่ดินพื้นฟูตัวกันขึ้น มากก็กลับมาทำที่เดิม (ศิริรักษ์ ศิวารมย์, 2540) หรือการนิยามความหมายของป่า ความหมาย ของป่าของกรมป่าไม้นั้นหมายถึงเป็นพื้นที่ของราชการ แต่ในความหมายของชาวบ้านและองค์กร พัฒนาเอกชนได้สร้างขึ้นมาใหม่นั้น มีความหมายถึงป่าที่เป็นของประชาชนได้ช่วยกันรักษา

ดังนั้น เฉพาะคำเรียกโดยเฉพาะเรียกชนเผ่าเหล่านั้นมีความหมายถึงการเหยียดหยามชนเผ่า ต่าง ๆ ดังที่จะเห็นได้ชัดคือ แม้ว อีโก้ จินฮ่อ เป็นต้น ซึ่งทางชนเผ่าก็ไม่ได้เรียกตัวเองว่าอย่าง นี้ สิ่งเหล่านี้ย่อมบอกถึงอำนาจรัฐที่มีต่อชนเผ่า (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2541) ซึ่งเป็นการ กีดกันไม่ให้อยู่เป็นส่วนร่วมของชาติและรัฐ บริเวณแห่งนี้เองที่เป็นบริเวณชายขอบของอำนาจรัฐที่ รัฐไม่ได้สนใจที่จะถือว่าเขาเหล่านี้เป็นหุ้นส่วนของชาติ การดิ้นรนที่จะพึ่งพาตนเองเป็นศักยภาพ ของเขาที่จะสร้างวาทกรรมที่เขาสามารถสร้างวาทกรรมด้วยตัวของเขาเอง

การช่วงชิงการนำของโรงเรียนรัฐ

ผู้วิจัยได้ค้นพบวิธีการครอบครองความคิดโดยผ่านกรอบความคิดทางทฤษฎี ซึ่งมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์โดยเฉพาะกระบวนการศึกษาว่า การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการ ผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ โดยเฉพาะโรงเรียนที่สร้างและผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ ผ่านกลไกทาง อุดมการณ์ โดยจัดการศึกษานั้นเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของภาคเศรษฐกิจแต่เพียงอย่าง เดียว โรงเรียนได้จรรโลงไว้ซึ่งความไม่เสมอภาค ผลิตความรู้ความชำนาญป้อนระบบทุนนิยม

การศึกษามีหน้าที่ในการปลูกฝังอุดมการณ์ให้ยอมรับอำนาจที่ชนชั้นอื่นกำหนดให้ (Chayan, 1984)

สถาบันของรัฐที่มีในชุมชนหรือรัฐในหมู่บ้านก็ได้แก่ โรงเรียน ซึ่งได้มีทั้งโรงเรียนประถม และโรงเรียนมัธยมในหมู่บ้าน บุคลากรในโรงเรียนล้วนแต่ไม่ได้เป็นคนในพื้นที่ ได้รับการศึกษาจาก สถาบันของรัฐทั้งสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย

โรงเรียนนี้สอนในระบบโรงเรียนคือ การเข้าเรียนไปตามเวลาของโรงงานคือเข้าไปตอนเช้าแปดโมง และออกมาประมาณสี่โมงเย็น (Chayan, 1985) นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอนกันในเวลาปกติแล้ว ยังมีกิจกรรมพิเศษคือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมลูกเสือ กิจกรรมเข้าค่ายลูกเสือ กิจกรรมการเคารพธงชาติ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้มีความสำคัญในฐานะการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของความเป็นชาติ ซึ่งก็มีความจำเป็น

กิจกรรมบางประการ เช่น การห้ามพูดภาษาท้องถิ่นในโรงเรียน ถ้าพูดไม่ชัดจะถูกล้อเลียนจึงเป็นการดูถูกภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งพนักงานของรัฐหรือข้าราชการมักจะถือว่าตัวเองรู้ดีกว่าชาวบ้าน กระทำไปโดยไม่ทำลายความเป็นท้องถิ่นทั้งหมด ทำให้ท้องถิ่นมีความอ่อนแอและมีการพึ่งพารัฐมากขึ้น ปัญหาที่มักกระจุกตัวอยู่ที่รัฐ ดังที่พบในปัจจุบันมีการเรียกร้องที่ทำเนียบรัฐบาลอยู่เสมอ เพราะรัฐศูนย์กลางมีความอ่อนแอ ไม่สามารถดูแลได้ทั่วถึง

การบริหารคืออาศัยการสั่งการจากกรุงเทพฯ มาสู่จังหวัด จากจังหวัดมาสู่อำเภอ จากอำเภอมาสู่โรงเรียน การอาศัยการปฏิบัติตามคำสั่งของทางกรุงเทพฯ นั้น ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวที่จะคิดแก้ปัญหา และการทำตามนโยบายก็เป็นไปเพียงรูปแบบเพียงเพื่อให้เสร็จสิ้นกันไป ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารก็ได้ถูกย้ายให้มาดำรงตำแหน่งซึ่งก็ใช้เวลาเดินทางกลับไปมา

การดำเนินการสอนเป็นไปในลักษณะที่ให้อ่านภาษาไทยได้ ซึ่งในแต่ละปีนั้นจะมีเด็กที่ตกซ้ำชั้นโดยเฉพาะวิชาภาษาไทยจำนวนมาก การเรียนการสอนเป็นแบบท่องจำเพราะจะเริ่มท่องจำตั้งแต่เพลงชาติ ท่องสูตรคูณ ท่องคำปฏิญาณตน และท่องจำเนื้อหาของครู หากใครเรียนไม่ได้หรืออ่านหนังสือไม่ได้ หรือตกซ้ำชั้น ทางผู้บริหารก็จะตำหนิลงมาเป็นทอด ๆ จนถึงครูกับนักเรียน ครูก็มักจะใช้การลงโทษ บรรยายภาคการเรียนการสอนและการบริหารไม่มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความเครียดทั้งครูและนักเรียน

กระบวนการทำให้กลัวนั้น เป็นกระบวนการที่ถูกนำมาใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาามากที่สุด เพราะเป็นลักษณะโดยตรงของวัฒนธรรมที่เน้นความรุนแรงและการทำโทษ ซึ่งมีความเหมือนกับการสอนในโรงเรียนจีนอีกเช่นกัน การสร้างความกลัวนั้นก็ได้ถูกผลิตมาตั้งแต่ในระดับครอบครัวและระดับสังคม โดยเทคนิคการทำให้กลัวนั้นเพื่อเป็นการจัดระเบียบ เพื่อให้เด็กที่วุ่นนอนง่าย และทางด้านสถาบันนั้น การที่ครู พ่อแม่ เป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ เป็นผู้ทรงความรู้ ทำให้การจัดการด้วยความรุนแรง นอกจากนั้นกระบวนการข่มขู่ยิ่งเด็กถูกข่มขู่มา เด็กก็ยิ่งมีความกลัวมาก โอกาสที่พ่อแม่จะขัดเกลาให้เป็นเด็กหัวอ่อนว่านอนง่ายก็จะมีมากขึ้น เมื่อมาที่โรงเรียนก็จะเป็นนักเรียนอยู่ในอโวกา เพื่อฟังและเป็นประชาชนที่เชื่อฟังสำหรับรัฐ (กาญจนา แก้วเทพ, 2525)

สิ่งที่สำคัญในการครอบครองความคิดคือ กิจกรรมปกติที่ปฏิบัติกันตามวัฒนธรรม เช่น การที่วัฒนธรรมในพื้นที่ของราชการมักเปิดเรียนและปิดเรียนในเวลาโรงงานหรือเวลาของทุนนิยม ความสัมพันธ์ในการส่งต่ออำนาจมาที่ละชั้น เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดกับรัฐ ความสัมพันธ์ระหว่างจังหวัดกับอำเภอ ความสัมพันธ์ระหว่างอำเภอกับครูใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างครูใหญ่กับครูน้อย และความสัมพันธ์ระหว่างครูน้อยกับนักเรียน อย่างนี้ต่างหากที่เป็นวัฒนธรรมอำนาจนิยม คือ คิดว่าปัญหาทุกอย่างสามารถใช้แก้ปัญหาได้ด้วยอำนาจหรือเป็นเรื่องอำนาจตามลำดับชั้น สิ่งสำคัญที่สุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้นอย่างไร

วัฒนธรรมราชการซึ่งอยู่บนพื้นฐานของอำนาจนิยม มีลักษณะความสัมพันธ์แบบแนวดิ่ง ปฏิบัติงานแบบสั่งการจากบนลงสู่ล่าง ไม่ได้ให้คุณค่ากับความคิดริเริ่มทั้งหมดต้องปฏิบัติตามความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชา หรือนโยบายเบื้องบนเป็นหลัก...ตลอดศตวรรษที่ผ่านมาการศึกษาในระบบโรงเรียนในสังคมไทย ได้เน้นความสำคัญของผู้ทรงอำนาจอันชอบธรรมดังกล่าวทั้งโดยตรงและทางอ้อม โรงเรียนได้ทำหน้าที่เป็นส่วนหนึ่งที่ หลุยส์ อัลทุแซร์ เรียกว่าเครื่องมือเชิงอุดมการณ์ของรัฐ เป็นแหล่งถ่ายทอดทักษะและอุดมการณ์ที่รัฐต้องการ โดยมีอุดมคติทางการศึกษา แนวสารัตถนิยมเป็นกระแสหลัก ถือว่าครูเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในห้องเรียน ครูที่ดีต้องถ่ายทอดความเป็นสารัตถให้แกเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ ทำหน้าที่เหมือนท่อส่งผ่านความรู้ที่ไม่ร่วมนักเรียนต้องมีวินัยในตัวเองเพราะความรู้เป็นสิ่งที่อยู่นอก ต้องตั้งใจพากเพียรจึงจะได้มาทำหน้าที่เป็นผู้รับการถ่ายทอดในสิ่งที่คนรุ่นก่อนคิดไว้อยู่แล้ว ท่องจำให้ได้ ไม่จำเป็นต้องคิด และ

แสวงหาความจริงด้วยตนเอง รับแต่สิ่งที่คนรุ่นก่อนค้นพบไว้แล้วเขาไปประยุกต์ก็พอ (สมโชติ อ๋องสกุล, 2535) จิตสำนึกของข้าราชการล้วนแต่เป็นภาระของประชาชน มีฐานะสูงกว่าชาวนามีความมั่นคงในชีวิตเพราะมีเงินเดือนและงานเบา ชีวิตไม่ต้องเสี่ยงกับความผันแปรของดินฟ้าอากาศ (Mcvey, อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) ชาวบ้านมีทัศนคติต่อข้าราชการว่ามีเงินเดือนกิน มีสถานภาพสูง มีตำแหน่ง ทำงานสบาย ทำงานให้กับรัฐบาลมากกว่าประชาชน เป็นชนชั้นอภิสิทธิ์และไม่ใส่ใจในปัญหาของชาวบ้าน ถ้าไม่จำเป็นไปอยากไปพบหรือติดต่อกับข้าราชการเพราะรู้สึกเหมือนกับตนเองทำอะไรผิดสักอย่างหากต้องไปติดต่อกับราชการ (Chayan อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527)

การทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกกลัว เช่น การลงโทษด้วยความรุนแรง ให้นักเรียนกลัวจะสามารถจัดระเบียบได้อย่างง่ายตามตามระบบวัฒนธรรม เป็นกระบวนการครอบครองความคิดทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ที่ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นความสัมพันธ์แบบการควบคุม

ส่วนวัฒนธรรมแบบทุนนิยมนั้นมีหลักการสำคัญ 6 ประการคือ 1. การวางมาตรฐาน เช่น การวางระบบระเบียบในโรงเรียน การใช้ภาษาไทยมาตรฐานเป็นภาษากลางในการเรียนการสอน 2. ความชำนาญเฉพาะด้าน มีการสร้างมืออาชีพซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชามากขึ้น 3. การสร้างความพร้อมเพรียงกัน นักเรียนจะได้รับการสอนให้ไปโรงเรียนก่อนระฆังตีและตรงต่อเวลา ภาคเรียนจะเปิดและปิดในเวลาเดียวกันทุกแห่ง 4. การรวมหน่วยเด็ก ๆ จะถูกรวมในโรงเรียนเช่นเดียวกับคนงานในโรงงาน 5. การสร้างค่าสูงสุดทุกอย่างถูกดำเนินความเป็นที่สูงสุด 6. การรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง รัฐบาลกลางจะต้องมีอำนาจสูงสุดในทุกด้าน (สมโชติ อ๋องสกุล, 2535)

วัฒนธรรมการบริโภคของครูก็เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ชัดว่าเป็นเหยื่อระบบทุนนิยมและบริโภคนิยม การบริโภคของทันสมัย เช่น รถยนต์ โทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ ตลอดจนการนิยมไปกินข้าวนอกบ้าน

ส่วนเนื้อหาที่เป็นหลักสูตรนั้น ได้สอนความเป็นพลเมืองดีแต่ของชาติ แต่ไม่ได้สอนการมีส่วนร่วมทางการเมือง การที่หลักสูตรเป็นอย่างไร สังคมก็เป็นเช่นนั้น เป็นการสร้างเอกลักษณ์ตัว

ตนบางประการที่มีความสัมพันธ์ทางอำนาจตามโครงสร้างอำนาจที่เป็นอยู่ คือจัดประเภทให้
นักเรียนมีเอกลักษณ์ตัวตนเฉพาะที่จะควบคุม

นักเรียนคนไทยที่เรียนได้ดี มีสมองดี แต่ด้วยที่ไม่ยอมตามครูก็จะหาว่าเป็นเด็กก้าวร้าว
ซึ่งจำเป็นต้องควบคุมและลงโทษปราบปราม นักเรียนในชั้นเรียนมีประมาณ 40 กว่าคนต่อห้อง
การทำให้นักเรียนมีความเหมือนกันจำเป็นต้องใช้การจัดการคือ การสร้างวัฒนธรรมที่นักเรียนจะ
ต้องเจียบห้ามถามคำถามอะไร ทุกคนจะต้องมีความเชื่อฟังในครูทุกอย่างที่เป็นคำสั่งสอนเหมือนต่อ
ส่งผ่านความรู้

การศึกษาจึงเป็นการครอบงำในวัฒนธรรมคือ วัฒนธรรมทุนนิยม วัฒนธรรมบริโภค
นิยม วัฒนธรรมแบบยอมจำนน วัฒนธรรมแบบอำนาจนิยม วัฒนธรรมแห่งความเจียบและเฉยชา
รวมไปถึงวัฒนธรรมหุ่นยนต์ที่รอแต่คำสั่ง ทำให้คิดเองไม่เป็น

ไม่ว่าจะเป็นแต่นักเรียนแต่ฝ่ายเดียวเท่านั้นที่คิดไม่เป็น การที่ครูที่ได้รับคำสั่งจากส่วน
กลาง จากจังหวัด และจากผู้บริหารโรงเรียน ให้ทำตาม เมื่อถึงคราวที่พระราชบัญญัติเปิดให้คิด
เองทำเองก็มักจะทำไม่ได้ เพราะชินแต่การรับคำสั่งและรับอำนาจแต่เพียงอย่างเดียว และสิ่งนี้ก็
เหนียวแน่นที่สุดในวัฒนธรรม เพราะเป็นความเป็นอยู่ที่สามารถอธิบายความชอบธรรม เพราะดู
เหมือนทำให้เป็นปกติธรรมดา

สิ่งที่สำคัญที่สุดในการครอบครองความคิดก็คือ ความงุนใจ ความสนุกสนาน ความคิด
เหล่านี้ก็จะมีประสบการณ์มากขึ้น แต่ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน การครอบครองความคิดนั้น การใช้
วิธีการปราบปรามดูไร้มล แต่ถ้าใช้วิธีการที่สนุกสนานเป็นการงุนใจ ความคิดเหล่านั้นจะปลูกฝัง
อยู่ในความคิดนั้นนาน และจะแสดงออกในจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก นับเป็นการผลิตผลอย่าง
ยิ่งที่ในวัฒนธรรมของเรานั้นเน้นการปราบปรามผู้ที่มีแนวคิดที่ไม่เหมือนกับตนตั้งแต่ยังอยู่ในวัย
เด็ก ทำให้พัฒนาการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของเรามีพัฒนาการช้า เพราะไม่มีข้อสงสัย
อะไรเพราะอยู่ในขั้นมีแต่ความเจียบ ไม่ได้เกิดความคิดสร้างสรรค์

การครอบครองความคิดจะต้องเริ่มจากกิจกรรมที่มีความสนุกสนาน เป็นกันเอง เป็นพี่
น้อง มิมิตรไมตรี ไม่ต้องจัดกิจกรรมให้เครียด กิจกรรมการเรียนการสอนแม้ว่าจะเป็นการสอน
นอกระบบภายในระบบก็ตาม หมายความว่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้นต่างหากที่จะเป็นเนื้อ
หาทางการศึกษานอกระบบหรือวัฒนธรรม แต่การที่มีทำที่ที่เป็นมิตร มีความสบายจะทำให้เชื่อม

โยงเข้าสู่จุดประสงค์ต่าง ๆ นั้นได้ดีกว่า เช่น รายการโทรทัศน์ ภาพยนตร์ที่ได้ผลน่าจะเป็น ภาพยนตร์ฮอลลีวูด ที่สามารถทำให้คนทั่วโลกปรับตัวจนยอมรับแบบอเมริกันไปแบบไม่รู้ตัว

พื้นที่ทางวัฒนธรรมการต่อสู้และการเปลี่ยนแปลง

ผู้วิจัยได้สนใจพื้นที่ของชาวจีนฮ่อในการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์นั้น มีความแตกต่างจาก พื้นที่ของรัฐในการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ ซึ่งการอธิบายเรื่องพื้นที่นั้นจะสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ ทางด้านมิติด้านพื้นที่และด้านเวลา

แนวคิดเรื่องพื้นที่ของชาวจีนฮ่อแบ่งได้เป็น 2 ระดับคือ ระดับแนวคิดพื้นที่ตามความ เชื่อและแนวคิดพื้นที่ทางสังคม ดังต่อไปนี้

แนวคิดพื้นที่ตามความเชื่อของชาวจีนฮ่อ ชาวจีนฮ่อถือว่าพื้นที่แต่ละพื้นที่ของชาวจีนฮ่อ อยู่กันล้วนแต่มีเจ้าของ สิ่งที่เป็นเจ้าของคือสิ่งเหนือธรรมชาติที่เรียกว่าเจ้า เจ้าที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ คุ่มครอบพื้นที่ แนวคิดทางพื้นที่ยังแยกออกไปอีกว่า เจ้าที่นั้นมีอยู่ 2 ระดับคือเจ้าที่ที่คุ้มครอบ ภายในตัวบ้านและเจ้าที่ที่คุ้มครอบนอกบริเวณบ้าน

พื้นที่นี้จึงมีอำนาจพิเศษที่เป็นอำนาจที่ควรจะได้รับกรกราบไหว้ การเข้าไปในพื้นที่บ้านก็ ต้องกราบไหว้ การอาศัยอยู่ก็ต้องกราบไหว้ การที่จะออกไปในบริเวณป่าหรือจะทำบ้านก็ต้องขอ อนุญาตเพื่อจะกระทำการสิ่งดังกล่าว ระบบเช่นนี้เป็นระบบสัญลักษณ์ที่จะอธิบายธรรมชาติภายนอก นั้นยิ่งใหญ่เกินมนุษย์สามัญ เวลาใช้ก็ต้องขอใช้ แม้แต่พื้นที่ในบ้านก็ถือว่าเจ้าอาศัยอยู่และมีอยู่ มากที่สุด หากไม่ได้บูชาก็อาจจะทำให้เกิดการให้โทษได้ ลักษณะเช่นนี้เป็นการควบคุมความ ประพฤติของมนุษย์โดยใช้อำนาจสิ่งเหนือธรรมชาติหรือเรียกว่าอุดมการณ์อำนาจก็ได้

จากการวิเคราะห์ได้พบว่า จักรพรรดิจีนก็ถือว่าพื้นที่ทุกตารางนิ้วนั้นเป็นของจักรพรรดิ เช่นเดียวกับระบบฟิวดัลของยุโรป การให้ศักดินาคือการครอบครองพื้นที่ของเหล่าขุนนางที่จะมี กรรมสิทธิในพื้นที่เป็นรางวัล แนวคิดที่ว่าจักรพรรดิเป็นโอรสวรรค์ก็สามารถที่จะหาความชอบธรรม ในการครอบครองพื้นที่หรืออาณาเขต สิ่งที่เห็นชัดเจนคือการสร้างกำแพงเมืองจีนของจีนที่ยังคงได้ แสดงถึงการรบเพื่อแย่งชิงแผ่นดินอาณาเขต

วิธีการสร้างความชอบธรรมคือ สร้างเทพเจ้าขึ้นมาเพื่อรักษาดินแดนนั้น ตลอดจนการแผ่ขยายของอำนาจของขุนนางซึ่งเป็นรูปธรรมเข้าไป ทำให้เกิดแนวคิดพื้นที่ที่มีเจ้าของก็น่าจะเป็นอย่างนี้ ซึ่งทางจักรวาลวิทยาของความเชื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมให้ระบบจักรพรรดิจีน

ส่วนพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมของชาวจีนฮ่อคือ องค์รวมทั้งหมดของวัฒนธรรมจีน ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษา ความเป็นอยู่ การรับประทานอาหารตลอดจนความคิดทั้งหมดที่สืบทอดมาได้ทั้งหมดเพราะการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรม ครอบครัวชาวจีนฮ่อได้สร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมได้ดีที่สุดเพราะพื้นที่ภายในบ้านได้รวบรวมสิ่งที่เป็นความสัมพันธ์ในบ้านออกมาหมด

อำนาจที่สูงสุดในบ้านคือจักรวาลวิทยาที่สูงยอกกลางคือบรรพบุรุษที่มีการสืบทอดแต่ตระกูลมาหลายชั่วอายุคน และสืบทอดมาจากจักรพรรดิองค์แรกของจีนคือพระเจ้าอิ่งตี้ และมีสิ่งที่เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ ที่ประกอบความสำคัญลงมา ความสัมพันธ์ทางสังคมภายใต้การบูชาบรรพบุรุษนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่ผูกพันกันแน่นแฟ้นและที่สำคัญเป็นพื้นที่ทางชาติพันธุ์ภายใต้พื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ตนเองสร้างขึ้นและผลิตซ้ำนี้จะอธิบายว่าเป็นศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ก็ย่อมได้

ส่วนพื้นที่ของรัฐในหมู่บ้านก็เป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษเช่นเดียวกับหน่วยราชการอื่น ๆ คือ เป็นพื้นที่ที่อาศัยระเบียบจากส่วนกลางที่เป็นคำสั่ง มีวิธีการแต่งตั้งที่แตกต่างจากพื้นที่ทางวัฒนธรรมอื่น คือ มีการแต่งกายแบบชุดราชการในวันพิเศษ มีวิธีการสื่อสารที่ไม่เหมือนพื้นที่อื่น คือจะใช้หนังสือราชการสื่อสารกัน มีระเบียบข้อห้ามต่าง ๆ มากมาย ที่สำคัญที่สุดคือรังเกียจภาษาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพราะเป้าหมายของพื้นที่นี้ต้องการทำคนให้เหมือนกันทุกพื้นที่ เช่น ต้องพูดภาษาภาคกลาง พื้นที่พิเศษของโรงเรียนรัฐนี้ต้องการที่ขยายพื้นที่ให้ทุกที่เป็นพื้นที่ที่เป็นทางการอย่างนี้ พื้นที่พิเศษนี้จะมีอำนาจในการให้คุณให้โทษเช่นกัน

พื้นที่สองพื้นที่มีความขัดแย้งกันเป็นพิเศษเพราะระเบียบในการปฏิบัติไม่เหมือนกัน พื้นที่ของรับเป็นพื้นที่พิเศษเช่นเดียวกับหน่วยทหารที่เขียนว่า เขตทหารห้ามเข้า เขตราชการจึงไม่ใช่พื้นที่สาธารณะทางวัฒนธรรม เช่นเดียวกับพื้นที่ของชาวจีนฮ่อ

เมื่อดูมิติทางด้านเวลาแล้วพบว่า เมื่อเด็กที่อาศัยพื้นที่ 2 พื้นที่ก็จำเป็นที่จะยอมตามอำนาจในพื้นที่นั้น เช่น การเชื่อฟังขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ว่าเวลาเชื่อแล้วได้รับประโยชน์ อำนาจการครอบครองความคิดขึ้นอยู่กับศักยภาพในการผลิตซ้ำความคิดในพื้นที่นั้นจะวิธีการ

ลุ่มละม่อมและมีการจิตใจที่ดี และใช้ระยะเวลาในพื้นที่ทางวัฒนธรรมถ้าใช้ระยะเวลามาก และมีเรี่ยวแรงและศักยภาพดีก็จะทำให้คนเลือกที่อยู่ในพื้นที่วัฒนธรรมไหน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าโรงเรียนจะเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่น่าสนใจที่จะเลือกเข้าไปเนื่องจากเป็นพื้นที่แห่งความเครียดไม่น่าสนใจให้ผู้คนระลึกเป็นพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้ เมื่อทราบว่าชาวจีนฮ่อมีความคิด ความเชื่ออันแสดงถึงอุดมการณ์อำนาจ อุดมการณ์ในการจัดการทรัพยากรและอุดมการณ์ในการรวมตัวกัน และความเป็นคนจีนนั้น แสดงถึงการพัฒนาที่มาจากภายในของเขาเอง ดังนั้นนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาชาวจีนฮ่อมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ในการพัฒนาด้วยการให้ทำแผนร่วมกัน ประเมินผลร่วมกัน ด้วยวิธีการที่เน้นการมีส่วนร่วมมากกว่าที่จะสั่งการให้เขาทำตาม เพราะชาวจีนฮ่อมีศักยภาพอันเนื่องมาจากต้นทุนวัฒนธรรมเดิมของเขาที่มีความเข้มแข็ง จำเป็นจะต้องทำความเข้าใจ
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะชาวจีนฮ่อที่นับถือบรรพบุรุษเท่านั้น ที่มีความเชื่อในบรรพบุรุษและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ พุทธศาสนาหายาน ควรที่จะศึกษาสิ่งที่เป็นความแตกต่างกันได้แก่ชาวจีนฮ่ออิสลามซึ่งเป็นชาวจีนฮ่อที่มีมากในญานาน การศึกษาครั้งนี้จำกัดไว้ตรงชาวจีนฮ่อบ้านสันติคีรีเท่านั้น ควรที่จะศึกษาชาวจีนฮ่อที่อยู่ในพม่า อยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่มีบริบทที่แตกต่างกันจะมีความคิดความเชื่อแตกต่างกันหรือไม่
3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ศึกษาวิจัยควรต้องทราบภาษาจีนในระดับที่ดีพอสมควร จึงสามารถทำความเข้าใจในเรื่องความคิด ความเชื่อ ประเด็นหัวข้อการวิจัยไม่ควรจะทำในเรื่องที่เป็นนามธรรมสูง มีความกำกวม ซึ่งจะทำให้การวิจัยขาดความชัดเจน ประเด็นที่น่าสนใจต่อไปนี้จะทำวิจัยคือ ธุรกิจนอกระบบของชาวจีนฮ่อ เศรษฐกิจของชาวจีนฮ่อเป็นอย่างไร ชาวจีนฮ่อมุสลิมมีความคิดความเชื่อเช่นเดียวกับชาวจีนฮ่อนับถือบรรพบุรุษหรือไม่ ความเป็นจีนเป็นอย่างไร เป็นต้น